

LETURIAREN EGUNKARI EZKUTUA

Txillardegi

ekainak 4
ARRIAGA

**“Nork bizitu du alaitasun osoa?
Inork ez”**

Klasikoen
19. irakurketa jarraitua

Laguntzaileak

Bizkaia
Eusko Legebiltzarra

Bilbao

LABORAL
Kutxa

Antolatzen du:

Bilbo Zaharra
EUSKALTEGIA

LETURIAREN EGUNKARI EZKUTUA

Klasikoen XIX. Irakurketa Jarraitua

ARRIAGA ANTZOKIAN

2026ko ekainaren 4an

HELBURUA

Honako jarduera-sekuentzia honek Klasikoen XIX. Irakurketa Jarraituaren berri eman eta Txillardegiren lana ezagutzera ematea du helburu.

HELBURU ZEHATZAK

❖ 2026ko ekainaren 4an Arriaga antzokian izango den Klasikoen XIX. Irakurketa Jarraituaren berri eman.

❖ Txillardegiren idazlea hobeto ezagutu.

❖ Txillardegiren garaiko gizartea hobeto ezagutu.

❖ Txillardegiren lanaren balioa zein garrantzia azpimarratu.

❖ *Leturiaren egunkari ezkutua* liburuaren garrantziaz jabetu.

❖ XX. mendeko Euskal Herriko literatura jarduera ezagutu.

❖ Liburuaren zenbait pasarte irakurriz, ikasi eta gozatu.

❖ Irakurketan ikasleek izango duten esperientzia errealerara hurbildu.

🌈 Jarduera gehienak B2 mailatik aurrera egitekoak dira.

AURKIBIDEA

I. GONBITA: KLASIKOEN XIX. IRAKURKETA JARRAITUA (B1)	4. or.
II. KLASIKOA LITERATURAN	5. or.
III. EXISTENTZIALISMOA	6. or.
IV. TXILLARDEGI Nor da Txillardegí?	7-8. or.
V. <i>LETURIAREN EGUNKARI EZKUTUA</i> LANA	9-12. or.
VI. TXILLARDEGIREN LANA	13. or.
VII. EUSKARA BATURATU	14-15. or.
VIII. LAGUNARI GUTUNA	16. or.
IX. ERANTZUNAK	17-18. or.

ERABILITAKO ITURRIAK

- ✚ [Existenzialismoaren definizioa \(Euskaltzaindia\)](#)
- ✚ <https://bilbozaharra.eus/forum-eta-irakurraldia/bilbo-zaharra-forum/>
- ✚ Modernitatearen auzia Txillardegiren Leturiaren egunkari ezkutua eleberrian.
Existenzialismoa Euskal Herrian 1957-1975
 - ✚ [Txillardegiren klika](#)
 - ✚ [Txillardegí ulertzeko gakoak](#)
 - ✚ [Txillardegiri buruzko erreferentziak](#)
 - ✚ [Txillardegiren biografia laburra](#) (Txalaparta argitaletxea)

I. GONBITA: KLASIKOEN XIX. IRAKURKETA JARRAITUA

BILBO ZAHARRA euskaltegiko ikasle-irakasleok **Klasikoen Irakurketa Etenik Gabea** antolatu dugu hemeretzigarrenez, ikasturtearen amaieran eta “Ikasleen jaia” ospakizunaren barruan. Irakurketa eta jaia.

Aurreko urteetan izan ditugu Axularren *Gero*, Juan Antonio Mogelen *Peru Abarca*, Jon Miranderen *Haur besoetakoa*, Ramon Saizarbitoriaren *Hamaika pauso*, Arantxa Urretabizkaiaren *Zergatik panpox*, Bernardo Atxagaren *Obabakoak*, Gabriel Arestiren *Harri eta herri*, Joseba Sarrionandiaren *Narrazio Guztiak*, Franz Kafkaren *Metamorfosia*, Itxaro Bordaren *% 100 Basque*, Txomin Agirreren *Kresala*, Anjel Lertxundiren *Otto Pette*, Mariasun Landaren *Ipuin hautatuak*, Bernart Etxepareren *Lingüa Vasconum Primitiae*, Saizarbitoriaren *Martutene*, Miren Agur Meaberen *Kristalezko begi bat*, Kirmen Uriberen *Bilbao-New York-Bibao eta, 2025ean*, Bizenta Mogelen *Ipui Onac; eta, aurten*, Txillardegiren **Leturiaren egunkari ezkutua** izango dugu.

Lan honen bidez, aldarrikatu nahi dugu garai hartako literaturak eta idazleek gure hizkuntzaren loraldian izan zuten garrantzia.

Munta handikoa, dudarik gabe, aurtengo **ekainaren 4an**, eta, beti bezala, Bilboko **Arriaga antzokian** ospatuko dugun irakurketa-jaialdia. Honen bitartez, **TXILLARDEGIREN Leturiaren egunkari ezkutua LIBURUAREN ZATI BAT IRAKURTZEKO GONBITA LUZATU NAHI DIZUEGU.**

Aurreko urteetan egindakoaren erakusgarri, **hemen**.

II. KLASIKOA LITERATURAN

Klasikoen irakurketa egingo dugula adierazten dugunean, ba ote dakigu zertaz ari garen? Zer da klasikoa?

Hiztegira jotzen badugu, Euskaltzaindiaren hiztegian horrela definituta agertuko zaigu:

***Klasikoa**, bereziki literaturan, artean, musikan, dantzan, antzerkian eta zineman, denboraz gaindi eredugarritzat jotzen diren lanak biltzen dituen adjektiboa da.*

Estetikaren ikuspegitik, klasikoaren ideia perfekzioari loturik dago, eta edozein alditako edo arte motatako obrarik onenak adierazteko erabiltzen da.

a. Baina, zer da klasikoa zuentzat? Ahalegindu definizioa ematen; gero, talde txikietan batu eta komentatu.

.....

.....

.....

.....

.....

b. Aurreko definizioak kontuan hartuta, klasikotzat hartuko zenituzke XX. mendeko eleberriak? Zergatik?

.....

.....

.....

.....

.....

Zer ezaugarri behar du idazlan batek klasikoa izateko?

.....

.....

.....

.....

.....

Komentatu ikaskideekin ea bat zatozten.

III. EXISTENTZIALISMOA

a. Zer adierazi nahi du existentzialismo hitzak? Eman zure definizioa:

.....

.....

.....

b. Komentatu zuon artean ea antzeko definizioa eman duzuen. Ados zaudete besteek emandako definizioekin? Arrazoitu erantzunak.

c. Jarraian duzu Euskaltzaindiak emandako definizioa:

EXISTENTZIALISMOA

Literaturan eragin handia izandako XX. mendeko joera filosofikoa. Gizakiaren existentziatik abiatzea aldarrikatzen du: existentziak denboran eta espazioan egiten duen ibilbideak osatzen du gizakiaren esentzia. Ez dago, beraz, alde zuzeneko giza esentziarik.

d. Adostu duzuen definizioa hurbildu zaio Euskaltzaindiak eman duenari?

e. Zer gai jorratuko dira eleberri existentzialistetan, zuen iritziz? Komentatu zuon artean.

f. Irakurri, orain, Euskaltzaindiak Existentzialismoaren inguruan emandako informazioa:

Existentzialismoaren sorreran S. Kierkegaard (1813-1855) aipatzen bada ere, M. Heidegger izan zen joera horren garatzaile nagusietako bat (II. Mundu Gerraren aurretik); filosofo horrek dioenez, ez dago errealitatea sistematikoki argitzerik, bizipenen eta egoeren oinarritzko egiturak aztertu besterik ezin da egin; hemen gaude, eta ez dago jakiterik zergatik; gauza bat bakarra da ziurra: bizidunak hil egin behar duela; horregatik, gizakiak existentziaren aurrean erantzun nagusi bat du: barne herztura. Aipatutako gerraren ondoren, J.P. Sartrek garatu zuen literarioki joera existentzialista, teoriarik marxismora eta ateismora hurbilduz. Horren lekuko dira *Existentzialismoa humanismoa da* (J. Atxabal, 1989) eta *Goragalea* (M. Etxebarria, 2003).

Esan bezala, existentzialismoak literaturan eragin handia izan du eta aipagarri dira Sartrez beraz gain, A. Camus eta haren obran, *Le mythe de Sisyphe* saiakeran (1942), *Sisyforen mitoa itzulua* (X. Kintana, 1992), eta narratiban, *L'Etranger* (1942), euskaraz *Arrotza*, (J. M. Agirre, 1986), *La peste* (1947) euskaraz *Izurria*, (I. Tapia, 1995) eta *La chute* (1956)[Erorikoa].

Euskal Herrian, J. L. Alvarez “Txillardegiren” eleberriak dira korrante horren lekuko: *Leturiaren egunkari ezkutua* (1957), *Peru Leartzako* (1959) eta garaiko saiakerak, *Huntaz eta hartaz* (1965). Poesian, aldiz, G. Arestiren eta J. Azurmendiren zenbait poema aipa litezke.

IV. TXILLARDEGI

Irakurri testua eta, ondoren, erantzun beheko galderei.

Irakurmena: Nor da Txillardegia?

Jose Luis Alvarez Enparantza Donostiako Antigua auzoan jaio zen 1929ko irailaren 27an. Alvarez deitura Madrildik datorkio, birraitona handik iritsi baitzen Tolosara Bigarren Karlistaldia baino lehen. Federico Álvarez aitona ere Tolosan bizi izan zen, baina emaztea gazte hil zitzaion eta Donostiara joan zen, Antiguara, hain zuzen. Bizitzako lehen urteak Antiguan bizi izan zituen. Euskara etxean ez zuen apenas entzun, baina inguruan bazuen presentzia: lehengusuek euskaraz bazekiten; Aieteko mutiko batzuek ez zekiten erdaraz eta ama ingurukoekin euskaraz mintzatzen zen.

Jose Luisek, euskaraz jakin ez arren, euskararekiko jarrera berezia izan zuen umea zenetik: «Euskal mundua ez nuen batere ezagutzen, baina neurea zela sentitzen nuen eta neure mundutzat hartzen nuen».

Gerra piztu zenean, Jose Luisek sei urte baino ez zituen, eta, beraz, ez zen egoeraz oso jakitun. Aitonak etxea («Casa Victoria») eraiki eta litografia-lantegia ipini zuen Antiguan. Haien bizilekutik gertu, 50 metro ingurura, «Txillardegia» etxea zegoen, eta berori izan zen Jose Luisek erabili zituen ezizen ugarien artean (Usako, Goihenetxe, Igara, Larresoro, Harribizketa...) nagusitu zenaren jatorria.

Ama zuen Maria Enparantzaren aldeko familiak Oñatiko jatorria zuen. Beraz, Jose Luisen ama euskalduna zen, eta euskaraz egiten zuen, baina soilik neskamearekin eta esnezalearekin. Amak pianoa jotzen zuen, eta Jose Luis pianoa ikastera bultzatu zuen. Txikitan, gerraurrean, urte batzuetan amonarekin bizi izan ziren San Martin kalean, etxeko lantegiak porrot egin eta aita Kubara joan baitzen lan egitera. Alabaina, gerra sortutakoan, berriro Antiguan ziren bizitzen.

Euskarari dagokionez, hizkuntza bere kasa ikasi zuen 1947an, gaixoaldi luze batean, amaren laguntzaz gramatikatzat bat osatu zuenean. 1948an, Jon Etxaide eta Elbira Zipritia euskal irakasleak ezagutu zituen. Garai horretan ezagutu zuen Jone Forcada euskaltzale aitzindariarekin ere euskaraz egiten zuen, baita beste lagun batzuekin ere.

1949an, Bilbora joan zen Ingeniaritza ikasketak egitera; bertan, abertzaleekin jarri zen harremanetan, eta euskararekin lotutako hainbat ekintzatan hartu zuen parte. Halako batean, liburu bat itzultzea bururatu zitzaion. Horrela adierazi zion berak Mitxelenari, eta, azken horrek, itzulpenetan ibili beharrean, hobe zuela liburuak idatzi adierazi zion. Hala, Galizian soldadutza egiten ari zela ekin zion *Leturiaren egunkari ezkutua* idazteari.

Haren bizitzan politikak garrantzia izan bazuen ere, ez dugu ahaztu behar EUSKARA izan zela bere borroka gaia. Politikan sartzearen ondorioz, 1961ean Iparraldera egin zuen ihes, eta hamasei urte erbestean eman zituen. Tarte horretan, 1962an hain zuzen ere, beste zenbait euskaltzalarekin batera Euskal Idazkaritza elkarteak sortu zuen Baionan. Talde horren asmoetako bat Euskara Batua bultzatzea izan zen. Hegoaldera 1977an itzuli zen, eta, geroztik, hainbat lanetan ibili zen: irakasle, artikulugile, politikari... 2012an hil zen, 82 urte zituela, hidrocefaliak jota.

**Txillardegia Hizkuntzalari
Markos Zapiain (moldatua)**

Erantzun galderei beheko taulan. 0 galdera adibidea da:

0. Jose Luis Alvarez Enparantza...

- a) Tolosan jaio, eta handik urte batzuetara Donostiara joan zen.
- b) Donostian sortu zen, eta gazterik ikasi zuen euskaraz mintzatzen.
- c) Ama euskalduna izanagatik ere, ez zen euskaraz mintzatu txiki-txikitatik.

1. Harentzat euskal mundua...

- a) hurbilekoa eta berea zela sentitzen zuen.
- b) besterik ez balego bezala hartzen zuen.
- c) gertukoa eta ezaguna egiten zitzaion.

2. Txillardegi goitizena...

- a) aitonaren omenez aukeratu zuen.
- b) aitonaren lantegitik hurbil zegoen etxetik hartu zuen.
- c) erabiltzen zituen askoren artean gailendu zen.

3. Euskara ikasteko...

- a) hainbat irakasle izan zituen.
- b) gramatikatxo bat erabili zuen, baina beste inoren laguntzarik gabe ikasi zuen.
- c) Amarekin batera egindako gramatikatxo bat zuen.

4. Leturiaren egunkari ezkutua...

- a) Donostian idatzi zuen amaren gomendioz.
- b) Mitxelena gomendatuta idatzi zuen Galizian zegoela.
- c) Bilbon idatzi zuen, ikasketak burutu bitartean.

5. Txillardegi...

- a) Erbestera joan zen 1961ean, politika-arrazoiak zirela eta.
- b) Atzerrian igaro zituen haurtzaroa eta gaztaroa, gurasoek gerratik ihes egin nahi zutelako.
- c) Ez zen sekula atzerrira joan, euskaldun nortasuna ez galtzeko.

ERANTZUNAK

0.-C	1.-	2.-	3.-	4.-	5.-
------	-----	-----	-----	-----	-----

Ikusi orain "[Txillardegiren klika](#)" eta egin laburpen idatzia. Aurreko ariketa zuzentzeko balia ezazu.

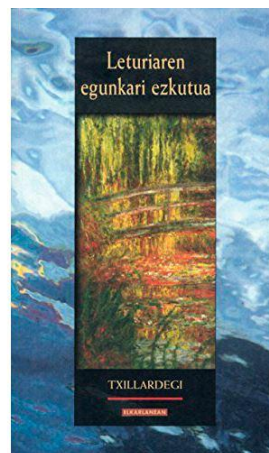
Erantzunak 17. orrialdean aurkituko dituzu.

V. LETURIAREN EGUNKARI EZKUTUA LANA

a. Horra hor liburuaren amaieran agertzen den aurkibidetxoa eta liburuaren azala:

AURKIBIDEA

UDALEHEN	23
UDA	71
UDAZKEN	77
NEGU	107

b. Ikusten duzuenetz, lau ataletan banatuta dago eleberria. Atal bakoitza urtaro bati dagokio. Udalehena (udaberria), uda, udazkena eta negua. Kontuan izanda *Leturiaren egunkari ezkutua* eleberri existentzialista dela, zer gai jorratuko ote du idazleak atal bakoitzean? Arrazoitu zuon iritzia. Komentatu taldean eta partekatu iritzia gelakideekin.

c. Jarraian atal bakoitzeko zatitxo batzuk irakurriko dituzu. Adierazi, zure iritziz, zein gariri buruzkoak diren. Arrazoitu zuen iritzia:

1. Nor naiz ni, bada? Ni jaio nintzen? Txiripaz etorri naiz mundura, txiripaz ezagutu zuten elkar nire gurasoek, eta hala Adanenganaino. Eta jaio ondoren ere, Zoriak gidatu nau orain arte, eta milatan hil nintekeen. Eta hil izan banintz, ezertaz ere ez zen nire hutsunea nabaritutako; ez bainaiz ni inor, ustekabe hutsaren seme baizik. (132. or)

2. Arratsalde ederra gaurko hau. Ortzea garbi goialdean itzalak higikor lurrean arnasgarri haize-bala freskuak, eta landare-usain... osasuntsu.

Udaberriaren ederra!

Bakarrik nago, bai, eta ondo halere. Gizonak bere begien aurrean belar izpi bat duelarik, gogaituta dagoela esan al dezake?

Gogorra omen da bakarrik nahi eta nahi ez ibiltzea. Eta, hala ere, pozik egon ohi gara bakarrik. Nola hori? Zer da bakardadetik ihes eragiten diguna? Eta zer da bestetan haren bila zuzentzen gaituena? Geure baitarako mintzagaiak izatea; geure buruarekin hitzik gabeko jarduna izateko gogo. (26. or.)

3. Ez naiz neure buruaren jabe, eta Miren bera da leize izugarri honetara abiarazi nauena. Gutxiago irauten du, alegia, atseginak bere oroitzapenak baino. Berebat, lehenago ezabatu da nigan Mirenekiko samurtasuna, bere irudia baino, eta zer dagiket nik iduri hitsa iraungi eta gero? Deus ere!

Atzo, abegiz, maiteko agertu izan banintzaio, lasai egongo nintzakeen orain, asalduek eta ikararik gabe. (44. or.)

4. Leturiaren paperak bilatzen asko ahalegindu arren, ez dugu aztarnarik ere aurkitu "uda"ko bere sasoi honi buruz.

Badakigu, eta irakurlea bera konturatuko da honetaz berehala, hutsuna bat dagoela ere egunkarian; eta hain zuzen ezkontzaldikoa dela hura.

Bainan, hau hipotesia txalagarriena: Leturiak ez zuen idatzi aro hartan. Honegatixe ez da haren izkriburik aurkitu.

Zeren, nork idazten du? Noiz idazten da? Egunkariei buruz ari gara orain. (73. or.)

5. Banoa hemendik. Dena ezagutu nahi dut, dena dastatu nahi dut; eta gero, hori guztia eginik, aukeratu egingo dut. (104. or.)

6. Larria da oso esatekoa: Mirenek ez nau zoriontsu egiten. Ezkondu aurrean bezain tirrika nabil. Lehen eta noizik behin bakarrik, lera biziak itsututa elkar ematen genuenean, zerua bera gurekin genuela ziruden: odol-itsutasuna eta zoriona nahasten genituen. (79. or.)

7. Lanari buruzko aitzakia bat asmatu, etxetik utzi dut Miren, eta Ibaetatik ibili naiz. Arratsa etorri eta bikotez bete dira ibaiaren inguruak. Maiso bila joan naiz hara, eta bai errez aurkitu maisogaria. Gizontxo haiek ilunpeak ausaturik, betiko lelokeriak ahoan, enborretako islakin nahaspilatzen zituzten berenak nik pasatzean. Atseginaren bila denak betiko hitzak aipatzen dituzte noski losentxatu nahia, azkenik haiek berek sinistu arte. Guztiak berdin, eta guztiak maite dutelakoan. Izen gorenez zamatatuak senak eta grina hutsak! Laztanik anitzenenak banatuz gogai goragarrienak nahasi... Bai izkirio gordinak! (87. or.)

8. Ezin sinets: bestetango mutil harekin ikusi dut Miren. Lauorri utzi nau ikusteak. Nolatan izan liteke hura? Agurtu egin diet labur, eta neure bideari ekin diot, heriotza segaduna aurrean banu bezain erotuta.

Egia esan eta badaezpada ere, ez diot Mireni sekula aipatu ere neure arerio honen izatea, beldurrik batere ez nuelako egiteko. Denboraz ahaztu ere zitzaidan, eta ez dakit, horretaz, nor den, ezta zer hartueman izan duten ere. (66. or.)

d. Nola deskribatuko zenukete Leturia, liburuiko protagonista? Zergatik?

e. Askoren ustean, Txillardegiren idazki hau eleberri modernoaren lehen urratsa da euskal literaturan. Baina, zergatik esan da hori? Zer alde dago aurreko idazkien eta eleberri horren artean?

Alde horiek ikusteko, jarraian dituzuen testuak irakurri:

Arrantzaleen lana beti izaten da neketsua, baina neguan inoiz baino neketsuagoa. Neguan, gu etxeko suaren inguruan bero-bero gauden bitartean, beraiek bixigutan ibiltzen dira itsaso zabalean, hotzez dardarka eta euritan blai.

Baina azkenean negura igaro zen, eta udaberri gozoa heldu zen Arranondora. Egunak poliki-poliki luzatu ziren, zeru aldea urdindu egin zen, eta eguzkia geroago eta goizago agertzen hasi zen. Herriaren inguruko zelaiak lorez jantzi ziren, eta basoetan txorien txorrotxio alaiak entzuten ziren.

Kresala (moldatua)

Txomin Agirre

Behinola, Madrileko kategori bateko mahai baten inguruan batzen zen ikasle pilo bat, euren artean abokatugaiak edo medikugaiak ziren gehienak: denak vascongadakoak, bi edo hiru euskaldun kenduta.

Esan beharrik ez dago berriketa erruz ibiltzen zala batzar haietan. Gau batean atara zuten ostalariak eta abokatuek matraka galanta: batzuek euren ogibidearen alde, besteek euren goratu beharrez; bide batez, elkarri inon diran txakurkeriak aurpegira jaurtita.

Abarrak (moldatua)

Kirikiño

Madril, 1983ko negua, gaueko hamarrak aldera.

Mila deabruetako eguraldia. Tximistak eta trumoia, euria eta haizea...

Madrileko kaleak hutsik agertzen ziren ordu hartan. Eta are hutsago kanposanturako bidea. Eta hor, kanposanturako bidean zegoen “Meson Alegre” delako tugurioa.

Alegre izena ez zetorkion mesoi hura alaia izatetik. Aitzitik, zikina, itsusia eta higuina zen osorik. Eta zer esanik ez nagusiari buruz, emakume alarguna bera. Deitura zeukan Alegre. Eta Kontrast bortitzagoa lortzeko, Buenaventura izena. Lekutan zeukan ostatua Buenaventura Alegre-k, kanposanturako bidean! Eta ostatua bera lekuarekin bat zetorren, ostalariaren izen-deiturarekin ez bezala.

Setiatuak

Xabier Gereño

Urria zen, artoak burutu eta ainarak buztantzen diren urte-sasoia. Eguzkia erpinean, ohiko bazkari-pasa egitera bildu ginen mahastiko txabolaren atarian. Bi astoren gainean jarritako oholek egiten zuten mahaiarena. Mahatsa biltzeko kopelotarrak genituen aulki eta, haiek irauli ondoren, bertan eseri ginen hamar bat mahats-biltzaile. Mahastizaina zen ofiziozko bakarra. Haren auzo, senide, bezero eta lagunak ginen gainerakoak, eta, adinez, nahiz lanbidez oso enbor desberdinetako ezpalak baginen ere, mahastizainari lagun nahiak elkartzen gintuen urtero eta mahats-bilketako lagun-giroak berdintzen.

Piztiaren izena

Anjel Lertxundi

g. Taldeka erantzun hurrengo galderei:

1. Nork kontatzen dizkigu istorioak?
2. Zer kontatzen digu?
3. Zein dira gaiak?
4. Irakurritako horietan badago sentimendurik?

h. Leturiaren egunkari ezkutuarekin alderatuta:

1. Zein da intimoagoa?
2. Zeinek deskribatzen du hobeto barruko mundua?
3. Zer tresna erabiltzen du idazleak barne mundu hori azalarazteko?

VI. TXILLARDEGIREN LANA

Jarraian duzuen liburuaren pasartea irakurri eta nabarmendutako hitzen sinonimoak aukeratu. 0 adibidea da:

(0) **Berehala**, kontatzen hasi da Miren:

(1) **Galen** handia hartuko duzu, Joxeba, eta egia ez dela usteko duzu (2) **beharbada**. Dena dela esatera noana egia osoa dela (3) **agintzen** dizut.

Andoni Iturzaeta da atzoko gaztearen izena. Aspaldidanik gara (4) **lagun**; eta zuk ni ezagutu (5) **aurretik** bagenuen hark eta biok elkar ezagutzen. Adiskide minak dituzu haren (6) **familia** eta nirea, eta horrexegatik ezagutu ninduen Andonik gaur dela ez dakit zenbat urte.

Soldadu dabil orain, udaberritik, eta kanpora joan behar izan du. Soldadutza egin baino lehenago (7) **askotan** ikusten ninduen, eta ezer esan ez bazidan ere, baninduen maite, nire ustez. Hauetan, ez gara emakumeak oso oker ibiltzen.

Hiru hilabete dira kanpoan dagoenetik, eta (8) **frankotan** idatzi dit. Hasieran (9) **erantzun** egiten nion nik batzuetan; baina halako batez, argi eta garbi esan zidan Andonik maite ninduela. Harez gero ez diot behin ere (10) **idatzi** nahi izan.

Eta iragarri egin diezaiokezu ondorengoari: egia esan diot, eta ondo etsita gelditu zen gizajoa”.

Leturiaren egunkari ezkutua

Txillardegia

	A	B	C	D
0.	Berehalakoan	Atoan	Beharbadakoan	Berehalakoa
1.	Penatan	Zuzengarri	Zuzentasun	Etsipen
2.	akaso	deskuidoa	apurka	ausardia
3.	promesa egin	ziurtatzen	hitzematen	artezten
4.	kideak	adiskide	lagunkideak	mintzakideak
5.	aitzinean	aurrean	aurretiaz	aurreko
6.	sendia	senideak	etxeko	leinukoak
7.	sarri	franko	maizetan	ugari
8.	ugari	asko	franko	maiz
9.	aurpegiatu	leporatu	ihardetsi	ihardespen
10.	izkribu	idazki	eskribitu	zikiratu

ERANTZUNAK

0.-	1.-	2.-	3.-	4.-	5.-	6.-	7.-	8.-	9.-	10.-
B										

Erantzunak 17. orrialdean aurkituko dituzu.

VII. EUSKARA BATURATU

Txillardegik Mitxelenari gutuna idatzi zion eleberriaren nondik norakoak azaltzeko. Idatzi euskara batuan, eta eguneratu ortografia.

Irugarren asmoa, eta au duzu denetan izkutagarri ta lotsagarriena ere agian, nere deia idaztekoa den ezker, liburu bat (!) idaztea erabaki dut. Au arropuzkeria! Ez naiz txikikeritan ibilli, ta dagoeneko lanari ematen asi natzaio. “Pan” (Knut Hammsun´en liburua) euskaratzeko asmotan nenbillen, eta erabakita nuen soldadutzan itzultzea; baña zuri eskerrak, eta esanbear onetan ez dago lausenga ta zurikeririk batere, itzuli bearrean neronen burutik ateratako liburu bat sortzeko asmoa otu zitzaidan.

Lenbizi, eta au ezin bestezko gauza bide-da, bildurra nuen: nola egingo nuen nik, orretarako batere prestaerarik ez duen onek, liburu bat? Baña, nere zaletasunak alde batetik, eta euskeraren gabeak bestetik, ausar-erazi ninduten, eta emen naukazu egitekoan arras sartuta. Soldadutza bukatu baño lenago burutuko dudalakoan nago.

Bearbada, ta au gertatuko zait noski ez du ezer balioko besteentzat nere saioak (ots, berez), bañan onela gertatuagatik ere, euskeraz ni jabetzeko behintzat balio dit-eta. Novela bat da liburua, egunkari edo “memorias” gisa idatzia. Egunkariaren idazlariak nerezko zerbait duenik ez dut ukatuko. Etsistentzialismoaren auzia izango da liburuaren mamia: “aukera-miña”, edo “angustia de elegir” nola esan ez dakit. Ez ni mindu, arren, modako berrikeriagatik aukeratzen dudadala pentsatuz: ez, milla bidez.

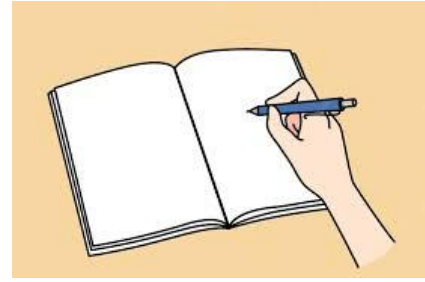
Ez da filosofikoki idatzia izango, tartera-marteka baizik, eta agian, irakurriko duten batzuek ez dute liburuaren giarra sumatuko. Au izango da liburuaren aria edo ildoa. Barne-utsa nabaritzen duen batek (Joxeba izenekoa! Naturalizaren bidez idoritzen du ordurañoko bere bizieraren ezeza; ta ea ustekabez, ideal batez maitemintzen da. (Neska bat izango da liburuan onen ardezkaria) Elburua edo ideal orretan jartzen du gazteak bere itxaropide ta zorion-uste guzia; ta neska lortu artean, biziago egitean zaizkio berarekiko esperantzak. Zati onetan agertuko dira izan-ezaren kezkak, gabe ta premiaren larrimiñak.

Gero, neska (edo elburua) lortuta, lorturik eukitzeko larri-miña nabaritzen du Joxeba´k, eta orduan arkitzen du leneko bere aukeratzearen deus-eza, oñarrigea, ta zoriaren jostallua izan dela, ta ortatik datorkiola ain zuzen xedez nastutzea, ta biotza ase-ezina. Arrazoia billa-bidetzat arturik, pentsatzen asten da, bañan ez du ezer argirik ikusten. Geroz ta illunago dakus bere bidea, bere absolutoa, ta larri-min veteen erortzen da. Ibilli nai du, ibilli behar du, bañan ez dakus ezer; zentzuz autatu nai du, ta zentzuak ez diotsa ezer, izua baizik. Arrazoia gidari motxa dela konturatzen da illunaldi orretan, eta biotzaz fidaturik, bere burua eskeñi, eman nai du, ta zoriontasuna ta Jainkoaren borondatea nor-bere burua ematean datzala aurkitzen du.

Ez ditugu gauzak, presinak eta elburuak deitu bear, edo arrazoi otsaren bidez billatu. Au berekoikeria da, arrokeria, ta alperrikako billaera. Gauzak dira, geronen bidean azalduz, gu

deitzen gaituztenak. Aiei erantzun bear, zoriontsu ta bidezko izango ba gera. Aiek dira gure mundua, gure eginkizuna, ta gure buruaren aukeramena nai-ta-ez mugatzen etan baldintzen dutenak. Arrazoi utsak ezin dagike ezer.

Eta bere elbururuntz abiatzen denean Joxeba, iltzen da. Ez duzu bearbada asko ulertuko; bañan bost ajola. Ez du eiki pena merezi, Ta merezi ba du ere, idatzia dagoenean irakurriko duzu, nai izan ezker.

Euskaltzaindiak Txapelketa bat antolatzen ba du-edo, artara bidaliko dut: bidaltzeko ez daukat, ez alkerik, ez bildurrik ere.

Ferrol, 1956/V/24

VIII. LAGUNARI GUTUNA

Irakurri egoera eta egitekoa, eta idatzi testu bat, bertan esaten direnak kontuan izanda.

Egoera:

Lagun idazlea duzu, eta, zure ustez, oso ona gainera. Kontua da orain arte erdaraz idatzi dituela lan guztiak, eta, hainbat arrazoi tarteko, uste duzu euskaraz idatzi beharko lukeela.

Egitekoa:

Idatzi gutuna lagunari euskaraz idaztera animatzeko. Azaldu zertan den trebea eta zein indargune dituen. Adierazi zergatik uste duzun berak euskaraz idatzi behar duela (euskararekiko konpromisoagatik, irakurleengatik, lantzen dituen gaiengatik...).

VIII. ERANTZUNAK**IV. TXILLARDEGI**

0.-C	1.-a	2.-c	3.-c	4.-b	5.-a
------	------	------	------	------	------

V. LETURIAREN EGUNKARI EZKUTUA LANA**c. GAIAK**

1. Existenzialismoa: nor naiz...
2. Gizona bere bakardadean.
3. Erantzukizuna.
4. Nork idatzi, noiz idatzi, zertarako...
5. Ihesa.
6. Maitasuna edo erakarpena.
7. Desengainua.
8. Jeloskortasuna.

VI. TXILLARDEGIREN LANA**SINONIMOAK**

1.-D	2.-A	3.-C	4.-B	5.-C
6.-A	7.-A	8.-D	9.-C	10.-D

VII. EUSKARA BATURATU

Hirugarren asmoa, eta hau duzu denetan ezkutagarri eta lotsagarriena ere agian, nire deia idaztekoa denez gero, liburu bat (!) idaztea erabaki dut. Hau harropuzkeria! Ez naiz txikikeriatan ibili, eta dagoeneko lanari ematen hasi natzaio. “Pan” (Knut Hammsun ´en liburua) euskaratzeko asmotan nenbilen, eta erabakita nuen soldadutzan itzultzea; baina zuri eskerrak, eta esan-behar honetan ez dago lausenga eta zurikeriarik batere, itzuli beharrean neronen burutik ateratako liburu bat sortzeko asmoa otu zitzaidan.

Lehenbizi, eta hau ezinbesteko gauza bide da, beldur nintzen: nola egingo nuen nik, horretarako batere prestaerarik ez duen honek, liburu bat? Baina, nire zaletasunak alde batetik, eta euskararen gabeak bestetik, ausarrarazi ninduten, eta hemen naukazu egitekoan arras sartuta. Soldadutza bukatu baino lehenago burutuko dudalakoan nago.

Beharbada, eta hau gertatuko zait noski ez du ezer balioko besteentzat nire saioak (hots, berez), baina honela gertatuagatik ere, euskaraz ni jabetzeko behintzat balio dit-eta. Nobela bat da liburua, egunkari edo “memorias” gisa idatzia. Egunkariaren idazlariak nirezko zerbait duenik ez dut ukatuko. Existentialismoaren auzia izango da liburuaren mamia: “aukera-mina”, edo “angustia de elegir” nola esan ez dakit. Ez ni mindu, arren, modako berrikeriagatik aukeratzen dudala pentsatuz: ez, mila bidez.

Ez da filosofikoki idatzia izango, tarteka-marteka baizik, eta agian, irakurriko duten batzuek ez dute liburuaren giharra sumatuko. Hau izango da liburuaren haria edo ildo. Barne-hutsa nabaritzen duen batek (Joxeba izenekoa! Naturelezaren bidez iruditzen du ordura arteko bere bizieraren ezereza; eta ia ustekabez, ideal batez maitemintzen da. (Neska bat izango da liburuan honen ordezkaria). Helburua edo ideal horretan jartzen du gazteak bere itxaropide eta zorion-uste guztia; eta neska lortu artean, biziago egitean zaizkio berarekiko esperantzak. Zati honetan agertuko dira izan ezaren kezak, gabe eta premiaren larriminak.

Gero, neska (edo helburua) lortuta, lorturik edukitzeko larrimina nabaritzen du. Joxebak, eta orduan aurkitzen du lehenengo bere aukeratzearen deus eza, oinarrigea, eta zoriaren jostailua izan dela, eta hortatik datorkiola hain zuzen xedez nahastea, eta bihotza aseezina.

Arrazoa bila-bidetzat harturik, pentsatzen hasten da, baina ez du ezer argirik ikusten. Gero eta ilunago dakus bere bidea, bere absolutua, eta larrimin betean erortzen da. Ibili nahi du, ibili behar du, baina ez dakus ezer; zentzuz hautatu nahi du, eta zentzuak ez diotsa ezer, izua baizik. Arrazoa gidari motza dela konturatzen da ilunaldi horretan, eta bihotzaz fidaturik, bere burua eskaini, eman nahi du, eta zorientasuna eta Jainkoaren borondatea norbere burua ematean datzala aurkitzen du.

Ez ditugu gauzak, presinak eta helburuak deitu behar, edo arrazoi hotzaren bidez bilatu. Hau berekoikeria da, harrokeria, eta alferrikako bilaera. Gauzak dira, geronen bidean azalduz, gu deitzen gaituztenak. Haiei erantzun behar, zoriontsu eta bidezko izango bagara. Haiek dira gure mundua, gure eginkizuna, eta gure buruaren aukerarena nahitaez mugatzen eta baldintzen dutenak. Arrazoi hutsak ezin dagike ezer.

Eta bere helbururantz abiatzen denean Joxeba, hiltzen da. Ez duzu beharbada asko ulertuko; baina bost axola. Ez du eiki merezi, Eta merezi badu ere, idatzia dagoenean irakurriko duzu, nahi izanez gero.

Euskaltzaindiak Txapelketa bat antolatzen badu-edo, hartara bidaliko dut: bidaltzeko ez daukat, ez ahalkerik, ez beldurrik ere.